

uporabljati samo moške osebe. Izgovarja se z besedo „ausnahmsweise“. Mi pravimo, da bi tega ne bilo potreba. Vlada ima moč pritisniti na vladujoče stranke. Tudi naše klerikalce bi lahko pritisnila, da bi izboljšali plače, a ne stori tega.* Baron Schwarz že ve, kje ga črevelj žuli. Lahko trdimo zaradi tega, da je naša vlada posredno kriva 90%, da mladi ljudje ne marajo iti k učitelstvu. Ona gleda mirnodušno učiteljsko mizerijo, zraven pa še izroča učiteljsvo klerikalnim rabljem, da počenjajo stvari, ki niso vredne kulturnega človeka. Baronu Schwarzu povemo v obraz, da je on kriv, da klerikalci tako nečloveško postopajo z učitelstvom. On daje blagoslov k pristranskemu podeljevanju boljših mest, on dopušča, da prihajajo v preiskavo učitelji, ki bero napredne liste, on dopušča, da kratijo petletnice učiteljstvu, z njegovo protekcijo predstavljajo zaslužne učitelje, z njegovo vednostjo so klerikalci spravili učitelje v tak suženjski položaj, da ima vsak boljši pastir več svobode nego učitelj. Pod njegovim predsedstvom se odkloni prošnja učitelja in se podpora da frančiškani. Tako kakor na Kranjskem ni nikjer drugod, tudi na Tirolskem so že na boljšem. Zato bomo zbrali vse te in še druge podatke, ki morajo priti pred vso avstrijsko javnost — v parlament!

Po „Slov. Nar.“

Položaj našega stanu in pota naraščaja.

Referiral na zborovanju učiteljskih abiturientov 17. julija t. l. v Ljubljani učitelj Ivan Dimnik.

Oglašam se k besedi kot neabiturient, v popolnem prepričanju, da je princip stanovskega demokratizma prvi korak k izboljšanju sedanjih stanovskih razmer.

Živimo v prehodnem štadiju razvoja našega stanu, zato se mi zde zborovanja — podobna današnjemu — temvažnejša, ker ni vseeno, na kako pot gremo ravno sedaj, ker je od sedanjosti odvisna naša bodočnost.

Ne živimo le v času neznosnih razmer nad našim stanom, temveč tudi v času nezdravih socialnih razmer v našem stanu.

Zatorej je tem potrebnejše, da se sestajamo na zborovanja, posebno da se sestaja naraščaj na zborovanja.

Potreba je, da se posvetujemo odkritosrčno o naših stanovskih težnjah in da nepristransko merimo svoja pota.

A prihajam k stvari!
Ker se mi zdi organizacija in nje zborovanja bistveni del naših stremeljenj, zato se dotikam tudi najprej tega.

Ob priliki zadnjega zborovanja napredne učiteljske organizacije — Zaveze — je poročal v kritiki socialistički napredni dnevnik „Zarja“ tudi sledeče: „Emancipacija in razumevanje

nost pred zlogovalno, vendar bi uspeh te metode oviralo preveliko število učencev — po 80 do 100 v enem razredu. Mož je trdil popolnoma prav: Izboljšajte razmere, metode bomo že mi!

Razne okrožnice priporočajo l. 1852. And. Praprotnikovo „Spisje za slov. mladino“, l. 1860. nemško spisano metodiko računstva, l. 1856. uvedejo v okoliške šole premično abecedo; l. 1862. naročajo, naj bo pouk bolj praktičen in naj vpliva na srce (čuvstven pouk).

Urniki niso bili povsod enotni. Škof. konzistorij naroča l. 1829., naj učitelji vsekdar predložijo okrož. šol. ogledi urnike v potrdilo. Dnevni pouk naj traja najmanj štiri ure. Držati se je natančno „vidiranih urnikov.“

Leta 1850. naroča isti, naj se na eno razrednica uvede razdeljen pouk za višji in nižji oddelek.

Leta 1850. dne 24. X. se ukaže sestavljati urnike v slov. jeziku.

Leta 1852. ukaže okr. šol. ogleda, da je poučevati pet ur na dan in ne štiri kakor ponekod. Kateheti morajo učiti štiri ure verouka na teden.

Tačasni urnik (šole v Kontovelu iz l. 1829.) sem letos za zgled itak že sporočil v „Učit. Tovarišu“.

(Dalje.)

* Samim se dobro godi, za učiteljsvo pa nimajo src!

Uredn.

stanovskih interesov so prva naloga, druga naloga stanovskih organizacij je delo za splošnost, bodisi potem še kulturno ali kakršnokoli delo; zakaj skupni interes zatiranega človeštva je vendarle eden: otresti se jarma in prepričati z delom, da mi in naši potomci ne klonimo iznova vrtu temu jarmu.“

Kako se tu razumeva emancipacijska ideja, to ni hitro presoditi. Lahko se jo presoja z ozirom na samoosvojitve organizacije izpod robstva političkim strankam — ali pa morebiti z ozirom na preveliko posvečanje organizacije strokovnemu delu in premalo posvečanja delu za splošnost.

Pa prav ta drugi del me je napotil, da ne bom toliko razpravjal le o našem stanovskem notranjem položaju in delu, temveč bom mnogo pozornosti posvečal tudi našemu delu za splošnost. Ne bom pa stavil v oziru kot predpogoj le dela učiteljsva, temveč mi je važnejši moment v tem oziru dobra vzgoja naraščaja.

Naši notranji stanovski pogrški.

Poudarjal sem dobro vzgojo naraščaja. In opravičeno sem jo poudarjal, zakaj smelo se upam trditi, da je ravno to eden naših najhujših socialno-stanovskih grehov, ki je izvir vseh drugih nezdravih socialnih razmer v našem stanu.

Dolžnost nam je, da se pečemo s takimi vprašanji in dolžnost nam je, da ne prikrivamo pri tem sebi nobene napake, da postopamo najradikalneje napram sebi.

Naš šolski idealizem nas je dovajal do tega, da smo videli najrajši vse v blesku in da smo govorili vedno le o dobrotah. In ravno ta idealizem nas je dovajal tudi v socialni in politički idealizem, ki je vzrok, da je naš stan izgubljal ono moč in veljavo, ki jo potrebuje za svoje močno in uspešno delo.

Če pogledamo danes posameznika naše stanovske družbe, bomo opazili na njem veliko socialno zlo, ki lahko postane usodno zlo, našega stanovskega telesa.

Naš politički in socialni idealizem je dovajal posameznike do nekakega individualnega presojevanja vsekakršnega pojavnosti in je dovajal posameznike čisto v egoizem. Temu nasprotno se je pa pogrškalo socialno presojevanje, ki bi dovajalo posameznike namesto v individualni egoizem — v stanovski in narodni egoizem, ki najde v socialnem — razrednem in narodnem boju za obstanek edini opravičila.

Kje nego v tem imamo iskati vzroka, da še danes zre večina učiteljsva le na svoje voditelje, ki si jih je postavilo kot nekake vse-mogočne avtoritete; kje imamo iskati vzroka še večjemu zlu, da se vse učiteljsvo zanaša le na njih moč, veljavo in delo, da zvrča vse stanovsko delo le na njih rame, samo pa zre z nemo resignacijo v njih delo, jih obožuje in pričakuje svoje bodočnosti in rešitve le od njih?

To je neplodnost naše socialno-stanovske zavednosti, ki se nam zrcali v nepojmovanju dela za celokupnost. Hočem reči: Avtoritete nam naj ne bodo osebe, temveč edina avtoriteta nam naj bo stan, ki ga hočemo privesti do upoštevanja in veljave.

In to dosežemo le, če se zavedamo stanovskega demokratizma, da vsakdo žrtvuje svoje delo in veljavo stanu, da tako povzdignemo ugled celokupnega stanu — in ne le posameznika kot osebnosti, da se tako dvigne tudi ugled posameznika kot učitelja!

V tem oziru pa se moramo radikalno prijeti bojevati zoper vsakogar, ki nam krati ugled našega stanu in najsibo to v stanu ali izven stanu!

Več ofenzive! — zakličem zopet danes, ker to naj ne bo le geslo našega naroda, temveč tudi geslo našega stanu.

Mi smo vse preponižni in prepohlevni s svojimi stanovskimi zahtevami; naši nasprotniki si prilaščajo naših pravic in si privajajo nadvlado nad nami.

Velika krivica temu leži tudi v nas samih, ker skoro sami izročamo svoje pravice nasprotnikom, ker se le branimo in opravičujemo, namesto da bi energično zahtevali svojih pravic!

Očitajo in predbacivajo nam oni razne neosnovane in krivične očitke, namesto da bi mi njim očitali njih grehe.

Le kdor odkriva in napada, bo premagoval, kdor se pa le brani, ta bo oškodovan!

Naša dosedanja stanovska politika, da smo se le branili v defenzivi in le odgovarjali na očitanja, nas vodi za sedanjí čas do ne-

uspehov in je ta taktika za današnje dobo že zastarela.

Več ofenzive! — kličem zopet, in odgovarjamo na napade z novimi načrti in novim delom, da jim odjedamo kos za kosom posesti, ki pripada nam.

Mi se nimamo v narodu uveljavljati le kot strokovna organizacija, temveč je vse še višja naša naloga — se uveljavljati v narodu kot kulturno-narodna struja.

Da se pa to izvrši, je potreba zavesti posameznika, ker le na ta način je mogoče proizvajanje podrobnega dela v narodu.

Zatorej zopet poudarjam: Mi ne potrebujemo moči števila, temveč duševne moči in volje posameznika. Zatorej pravim: bolje je, da nas je manj, pa ti v zavesti močni, točni in sposobni v delu, nego da bi nas bilo le veliko število, a malo delavcev. V tem znamenju se mora reorganizirati naša stanovska družba!

Konec mora postati onemu zanašanju drug na drugega, zanašanju le na voditelje in na njih stanovsko delo. Vsakdo je poklican delati za stan tudi izven službe in naj nihče ne podcenjuje svojega dela, najsibo še tako podrobno in navidez malenkostno; uporabimo svoje zmožnosti!

Pređen končam poglavje naše notranje kritike stanu, naj omenim še eno izgrešeno smer našega stanu: Vedno nam mora biti pred očmi, da je le v samopomoči naša rešitev, zatorej nam je ideja samopomoči zopet poživiti in pokrepi in bo naša važna naloga, da sedanje odtujevanje naraščaja stanovskemu delu prepričimo in zopet v naraščaju poživimo stanovski duh — samopomoči.

Kažimo naraščaju napake in posledice stanovskih nezdravih razmer, a pokažimo mu tudi pota, da se naša stanovska družba prične socialno prenavljati!

(Dalje.)

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Šmarnsko-rogaško učit. društvo zboruje v nedeljo, dne 6. avgusta t. l., ob 11. uri v šoli pri Sv. Križu po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. „O volji“, predava tov. Flerè.
4. Vpliv fizikalnih razmer na učne in vzgojne uspehe; govori tov. Gosak.
5. Slučajnosti.

K prav obilni udeležbi vabi

o d b o r.

Književnost in umetnost.

Tumlirz, Deutsches Sprachbuch für nichtdeutsche Volksschulen, I. u. II. Teil. Ta izborna učna knjiga bo prav kmalu uvedena po vseh slovenskih večrazrednicah, kjer poučujejo tudi nemščino. Male sličice približno po 2 cm² velike, ki so vtiskane v besedilo, tvorijo izbornu ponazorilo skoraj za vse stvarne pojme. Kot razredno učilo v velikosti 25×25 cm je priredil iste slike s fotografsko natančnostjo in jih prodaja V. Novak, Ljubljana, Križevniška ulica 9. Cena za vse 102 slike je na močnem papirju 54 K.

Obrambni vestnik.

* Jagnje v volčji koži ali „Slovenec“ piše dne 2. t. m. (štev. 175) pod naslovom „Gorostasno obrekovanje doslovne to-le: „Glasilo liberalnih kranjskih učiteljev, „Učitelski Tovariš“, je pobralo v nekem židovskem časopisu grdo obrekovanje, ki ima namen črnatiti in ob veljavo spraviti veroučitelje sploh. Židovska trobila so lažljivo sporočala o nemoralnih dejanjih nekoga Deziderija Lamberga, ki je veroučitelj na samostanski šoli v Temešvaru. V istem času so kopicili obrekovanja tudi zoper temešvarskega kaplana dr. Antona Geist, ki si je po lažjavi sodbi liberalnih časnikarjev sam končal življenje... Koliko je resnice pri teh stvarih, ki jih je s prozornim namenom in dokaj natančno popisal tudi dični „Učit. Tovariš“, pojasnjuje „Zentralauskunftsstelle der K. (najbrže Katholischen) Op. ured.) Presse“ takole: „Označena vest ni nič drugega nego podlo obrekovanje dveh npravnoneomadeževanih duhovnikov. Obrekovanje zoper kaplana in kateheta Deziderija Lamberg je najprej prinesel soc. demokratski list „Volkswille“, ki je objavil tudi imena dotičnih deklic. Takoj nato so pa protestirali starši zoper to sporočilo socialističnega lista in so vložili tožbo zoper urednika. Sodnijska preiskava je trajala pet dni. V tem času je socialistična stranka po detektivih vedno pazila na duhovnika Lamberg. Dognalo se je, da je Lamberg docela nedolžen. Deklice, ki so bile zaslišane kot obremenilne pričee, so izjavile, da sta jih dva neznanca moža pregovorila, naj širijo okrog

označeno obdolženje. Državno pravdnštvo proizveduje po onih neznanih osebah. Preiskovalni sodnik je izrazil ogorčenje, da se dobe tako grdi ljudje, ki na ta način krajejo dobro ime častivrednemu duhovniku. Kar se tiče duhovnika dr. Geist, ni o njem ne pri državni ne pri cerkveni oblasti nič znanega o kakih pregreških, niti se ni nihče oglašil s kako pritožbo. Časopisi so mu natvezili samoumor, toda na tem ni nič resnice, kajti umrl je zadet od kapi v bolnišnici v mestu Nippa. Tako obrekujejo svobodomiselnici celo umrle duhovnike, ki se ne morejo braniti. „Učitelski Tovariš“, ki je s slastjo in očitno škodoželjnostjo ponatisnil židovske izmišljotine, seveda ne bo imel toliko čuta za dostojnost in poštenost, da bi popravil krivico, ki jo je storil celemu duhovskemu stanu! Zraven tega se pa dela, kakor da bi bil najpoštenjši list.“ — Nebeška mana, kako je „Slovenec“ tankovesten! Ampak dostojnost in poštenost meri po svojem kopitu. Mi pa imamo o dostojnosti in poštenosti take pojme, da radevolje preklicujemo trditve, če smo z njimi duhovnikoma Lambergu in Geistu delali krivico! Nismo, nečemo in ne bomo nikomur delali krivice! — Sedaj pa vprašamo, kdaj je „Slovenec“ preklical le pičico tega, kar se je že nalagal o naprednem učiteljstvu? Da navedemo konkreten slučaj iz zadnjih dni: Kdaj je „Slovenec“ preklical tista obrekovanja in tiste psovke, kijih je nagromadil o nas v svoji 158. številki dne 13. julija tekočega leta? Radovedni smo, če bo „Slovenec“ tudi to povedal svojim „bravcem“?

Politiški pregled.

* Državni šolski zakonik hočejo klerikalci preosnovati. Štajerski klerikalni poslanec Hagenhofer je vložil v poslanski zbornici predlog za preosnovanje državnega šolskega zakonika. V svojem predlogu zahteva, da naj se odpravi § 75., namesto njega pa naj se sprejme določba, da imajo posamezne dežele odločati o šolskem vprašanju. Deželni zbori naj bi odločali predvsem o zadevah, ki jih obsegajo §§ 17, 18, 19, 21 odstavek 1, 3, 5 in 6, § 23 odstavek 2, §§ 28, 38 in 48 odstavek 2. Hagenhoferjev predlog namerava izročiti ljudsko šolstvo klerikalcem v roke. Zlasti bi se to zgodilo s slovenskim šolstvom, ki bi bilo na milost in nemilost izročeno klerikalni strahovladi. Zaraditega pa so se odločili slovenski klerikalci tudi takej za ta Hagenhoferjev predlog in podpirajo to nazadnjaško nakano. — Seveda zadene ta predlog na tak odpor, kakor se to klerikalcem niti ne sanja!

* Zveza duhovnikov — državnih poslancev se je konstituirala. Predsednik je Stojan, njegov namestnik Lang, mesto drugega podpredsednika je prihranjeno grško-katoliškemu poslancu. Zapisnikarja sta poslanca Zahradnik in Prischig, v parlamentarno komisijo sta bila odposlana poslancev Faidutti in Biankini. — Tudi poslanci-advokati so se združili v svojo zvezo. Poslanci-učitelji pa ne store ničesar, kakor da bi se učiteljem v Avstriji najbolje godilo!

* Stanovanjsko oderuštvo. Jugoslovanski poslanci so vložili v zbornici po dr. Rybaču nov predlog glede stanovanjskega oderuštva.

* Prusija bo s 1. septembrom izgnala vse češke rokodelce. Oni češki delavci, ki so se priselili pred l. 1909, smejo začasno še ostati v deželi. Ostali pa morajo do 20. decembra 1911. Prusijo zapustiti. Taka je torej naša zaveznica. Kaj bi se zgodilo, če bi Avstrija izgnala vse pruske podanike?!

Kranjske vesti.

—r— Ponižno vprašanje. Je li res, da hodi neki c. kr. okr. šolski nadzornik na svojem inšpekcijskem potovanju, še preden pride nadzorovat učitelja v šolo, po informacije o učiteljih v farovž? — Na to vprašanje nam utegne odgovoriti g. nadzornik Gabršek.

—r— Umrla je dne 27. pret. meseca na Krki pri Zatičini gospa Mimi Lobetova, soproga nadučitelja Henrika Lobeta. Naše sožalje!

—r— Nesrečna smrt. Dne 25. julija okolo 6. zvečer sta se kopali v Kolpi gdčna. Pepica Pišlarjeva in gdčna. Nosanova, učiteljci v Kuželju. Komaj sta prišli v vodo, ki je bila ravno globoka, se je spustila Pišlarjeva, ki ni znala plavati, malo preveč v vodo. Gdčna. Nosanova pa za njo, ki je plavalka. Za nekaj hipov je opazila, da se Pišlarjeva že potaplja. Hotela ji je priskočiti na pomoč, a je komaj rešila sama sebi življenje. Na klicanje na rešitev ni bilo nobene pomoči pri rokah, in tako je Kolpa ugrabila v svoje žrelo blago dušo, vrlo naprednjakinja in dobro učiteljico ter družabnico. S smrtjo gdčne. Pišlarjeve so izgubili učiteljski krogi vrlo kolegijnjo, vaščani Kuželja izborna učiteljico in dobrotnico, ker je bila vsem dobra prijateljica in svetovalka, a vsem,

ki so jo poznali, ljuba in predraga družabnica. — Vrli tovarišici bodi ohranjen blag spomin!

—r— **Slomškova Zveza ni politična organizacija!** Tako kaj radi govore premili značajniki Slomškove Zveze. A njihov predsednik Jaklič, jih je zopet izdal. V „Slovenca“ (št. 169) z dne 26. pret. mes. priobčuje na člane in članice Slomškove Zveze ta-le poziv: „Vabim Vas tem potom, da se v najboljnejšem številu udeležite priredb jugoslovanske katoliške mladine v dneh 24., 25., 26. in 27. avgusta. Posvetite se tudi agitacije med mladino, da bo sestanek res velik tabor zavedne slovenske mladine. Gospodične pevke in gospodje pevci naj pri pevskih nastopih blagovolijo sodelovati in naj svoje naslove z navedbo glasu nemo duma javijo slovenskemu glasbenemu društvu „Ljubljana“. — Fr. Jaklič.“ — Sedaj vendar ne bodo mogli tajiti, da niso privesek klerikalne stranke, ki aranžira to priredbo. Temu privesku pa pritiska Jaklič še pečat klerikalne agitacije! Zapomnimo si to!

—r— **Na meščanski šoli v Krškem** je imenovan za namestnega strokovnega učitelja absolvirani filozof gospod dr. Franc Rostohar.

—r— **Nova raziskovanja v Postojnski jami.** Dne 20. pret. mes. se je posrečilo jamolovcema Perku iz Postojne in Lahnerju iz Linca nanovo otvoriti v svetovno znani Postojnski jami na njenem najglobljejšem mestu ob znožju Kalvarije, ko sta odstranila mnogo udrtega skalovja 200 metrov dolgo kapniško galerijo s krasnimi tvorbami iz sinterja ter globokimi tolmuhi. Po tej najdbi znaša skupna daljva Postojnske jame okroglo 21 km.

—r— **Iz deželnega šolskega sveta.** Imenujejo se: Marija Hiršman za Ambrus; Fran Golob za Zagorje; Ivana Jager za Zagorje; Franja Maver za Šembije; Stanislava Rogelj za Boštanj; Ernestina Šot za Dobriče; Marija Nosan za Banjaloko; N. Tursanski za Zdihovo; Makso Činkelj za Koprivnik; Josip Sigmund za Stari Breg; N. Korubski za Kočevje; Ljudmila Cafafura za Planino pri Vipavi; Alojzij Gorup za Ljubljano (nemška deška šola); Elizabeta Štajar za Devico Marijo v Polju; Justina Kozamernik za Postojno; Ludmila Kovač za Loški potok; Friderika Špecler za Trebnje; Marija Ažman za Metliko; Josip Polanec za Dobrepolje. Nadučitelji so imenovani: Janez Levce za IV. ljudsko šolo v Ljubljani. (K tej šoli se prirede: Franc Škulj, Franc Gärtner, Janko Likar, Alojzij Kecelj, Fran Marolt.) Ivan Perko za Horjul; Jurij Erker za Koprivnik; Josip Cerne za Kočevsko Reko; Ivan Loser za Borovec; Fran Juvanec za Mirno peč; Ljudevit Koželj za Št. Peter pri Novem mestu; Leopold Baebler za Žiri; Alojzija Baebler v Postojni in Alojzija Burnik v Žirih menjata svoj mesti. V p o k o j e s e: Marija Puppis v Trnju (začasno za eno leto), Ana Tomc v Stopičah, Matilda Gebauer v Novem mestu, Josip Benedek v Planini, Štefan Tomšič v Ribnici. Učitelji, ki so premeščeni iz službenih ozirov, imajo z dokumenti obložene račune predložiti okrajnemu šolskemu svetu. Le-ta jih naj adjustira potem, ko je akt predložil dež. šolskemu svetu ter zaslusal mnenje te oblasti. Šola v Loškem potoku se razširi na šestrazrednico; ona v Polšniku pa na dva razreda. V Sostrem se gradi novo šolsko poslopje. — „Sokolu“ in „Orlu“ se ne dovoli, da bi telovadila v telovadnici meščanske šole v Postojni. Pritožile so se proti dovolitvi take telovadbe občine Prem, Št. Peter in Knežak. Istotako se ne dovoli telovadba „Orlu“ v II. državni gimnaziji v Ljubljani. Tudi na drugih učilnicah se prepove telovadnim društvom telovadba v šolskih telovadnicah. Dr. Pavel Grošel se potrdi kot defenitivni učitelj. Nadučiteljem na Vačah se imenuje Ivan Bezeljak. Vladimir Požar se imenuje učiteljem na Premu. Avrelija Vrezec pride k Sv. Duhu nad Krškim. Na Gori pri Jeličnem vrhu se ustanovi enorazrednica. Jakob Slapar se imenuje nadučiteljem v Šent Gotardu; Frančiška Grošel pa za učiteljico ravnatam. — Angela Gerčar je imenovana za Komendo pri Kamniku; Frančiška Grom pa za Dol. — Denarno premijo iz imovine bivšega vrtnarskega društva dobe: Anton Pavšič v Kostanjevici, Fran Petrič v Naklem, Friderik Jazbec v Št. Mihelu pri Žužemperku.

—r— **Iz šolske službe.** Okrajni šolski svet v Radovljici je imenoval provizorično učiteljico Antonijo Jakličevo v Radovljici za provizorično učiteljico na Koroški Beli. Suplentka Terezija Vrančičeva ostane v Lešah kot provizorična učiteljica. Marija Douganova dobi vodstvo šole v Zagorju. Provizorična učiteljica v Lešah Amalija Poljančeva je resignirala na svoje mesto. Iz učiteljske službe je izstopila provizorična učiteljica v Suhorju Emilija Kamenshekova, ki se je omožila.

Štajerske vesti.

—s— **Iz šolske službe.** V Št. Joštu na Kozjaku, pošta Dobrna pri Celju, na eno-

razredni ljudski šoli je razpisano definitivno mesto učitelja in šolskega voditelja II.; tozadevne prošnje je vlagati do 25. avgusta. — Na trirazredni ljudski šoli pri Sv. Florijanu, pošta Mislinja, je razpisano definitivno mesto učitelja, eventualno učiteljice, III.; prošnje do dne 25. avgusta. — Na šestrazredni ljudski šoli v Cirkoveah je razpisano definitivno učiteljsko mesto; prošnje do 20. avgusta. — Na šestrazredni ljudski šoli pri Št. Vidu blizu Ptuja je razpisano definitivno mesto učiteljice, III.; prošnje do dne 30. avgusta. — Rimske številke značijo plačilni razred.

—s— **L. Lavtarjeve računice** so uvedene s prvim oktobrom 1911 tudi v šolah Laškega okraja.

—s— **K preosnovi ljudskega šolstva.** Velevažne izpremembe na šolskem polju nas bodo presenetile najbrže v doglednem času. „Slov. gospodar“ z dne 27. julija t. l. poroča namreč v svojem uvodnem članku, da se vbodoče opusti v ljudski šoli nepraktično vbijanje v glavo raznih pojmov in se uči mladina le potom lastne izkušnje, kar vidi in kar dela. Naša ljudska šola se bo tako preosnovala v pravo delavnico našega kmetijskega gospodarstva in malega obrtništva. Vsak kmet namreč ne more poslati svoje sinove v kmetijske šole. Zato pa naj ljudska šola poda naši kmetijski mladini praktična navodila za gospodarsko delo na kmetiji. — V uresničenje te modre misli hočejo baje prepustiti vsi visokočastiti gospodje župniki svoja obsežna posestva učiteljem na kmetih. Oni namreč vbodoče nočejo biti več posvetni posestniki, ampak hočejo položiti enkrstzavselej svoj težki križ na svoja ramena ter hoditi zgolj le za svojim nebeškim pastirjem, za svojim nebeškim učnikom. — Zaraditega nasveta se ne bo zgražal noben liberalce, posebno pa še ne noben učitelj. Zakaj dognana stvar je in ostane, da bi vbijanje v glavo različnih kmetijskih pojmov naši mladini koristilo ravno toliko, kakor vbijanje v glavo različnih verskih resnic brez živih zgledov. Je pač tako, kakor nas to uči neki star pregovor: „Besede mičejo, zgledi pa vlečejo“.

Goriške vesti.

—g— **Iz seje okrajnega šol. sveta v Sežani** dne 27. julija t. l. Predlaga se deželnemu šol. svetu remuneracije za pouk v nemščini. Vzame se v znanje poročilo predsedstva, da je dež. šol. svet vpokojil nadučitelja A. Lebana. Reši se več prošenj šolskih vodstev glede poprav pri šol. poslopih. Enemu učitelju se dovoli podpora 60 K. Predlaga se prošnje tov. Ivana Bana za vpokojenje dež. šol. svetu. Za definitivno mesto učiteljice v Sežani se priporoči dež. šol. svetu tovarišico Turšič Hermino. Dovoli se vzporednico za III. razred v Nabrežini; ravno tako na petrazrednici v Sežani. Zavrne se prošnja občanov iz Saleža za ustanovitev samostojne enorazrednice. Š.

—g— **Koliko je Slovencev v Gorici?** Laški magistrat nas je naštel 6653, Lahov 17.856, Nemcev 2076 in Srbohrvatov 59. — Govore, da so prvotno našeli okolo 12.000 Slovencev. To število pa seveda ni smelo obveljati. Prišla je „revizija“, nakaš so konstatirali samo 6653 Slovencev, torej samo 2000 več nego pred 10 leti. Magistrat je to veliko nepravilnost lahko in nemoteno izvršil; zakaj vlada se ni genila, da si ji morale biti znane iz raznih pritožb vsakovrstne števne nepravilnosti. Poslanec Fon, ki je bil v odboru za ljudsko štetje in ki mu je torej vse dobro znano, naj sedaj na Dunaju napravi potrebne korake, da se števne goljufije uničijo in štetje korigira!

—g— **Na c. kr. učiteljsku za vinarstvo in sadjarstvo** v Klosterneuburgu je napravil zrelostni izpit z dobrim uspehom goriški rojak Just Ušaj od Sv. Križa.

—g— **Na c. kr. moškem učiteljsku v Gorici** je bil učni napredek v minolem šolskem letu vobče dovoljen. Od vseh gojencev prvih treh tečajev (96) ni propadel nihče. Ponašljalne izpite po velikih počitnicah je dobilo v III. tečaju 5, v II. tečaju 7 in v I. tečaju tudi 7 gojencev. — Z 32 gojenci vred je bilo na zavodu ob koncu šolskega leta 128 gojencev, dočim jih je bilo ob pričetku 136.

—g— **V Ajdovščini** je završila nova obrtna-nadaljevalna šola svoje prvo šolsko leto. Zaključka se je udeležilo mnogo občinstva in obrtniki-mojstri. Izmed 27 učencev je bilo 6 ključalničarjev, 4 krojači, 4 čevljarji, 4 trgovci, 3 mizarji, 2 peka, 2 sedlarji po en tesar in liter. — Poučevala sta P. Plesničar v obrtnem računstvu in M. Klemenčič v pisarskih predmetih. Drugo leto se otvori še en razred. Novi obrtni šoli želimo obilo sreče, da bi se čim lepše razvijala in uspevala!

Tržaške vesti.

—t— **Nekoliko statistike nemških državnih ljudskih in meščanskih šol v Trstu.** Nemško državno deklislo šolo v Trstu je obiskovalo letos 196 Nemk, 249 Italijank, 160 Slovencev in 6 drugih narodnosti; državno-deklislo meščansko šolo je obiskovalo 143 Nemk, 160 Italijank, 133 Slovencev in 5 drugih narodnosti; skupaj v ljudsko 611 in meščansko šolo 441, v obe šoli

torej 1052 učenk. Drzavno deško meščansko šolo je obiskovalo 41 Nemcev, 45 Italijanov, 39 Slovencev in 1 Madjar in 1 Arabee; ljudsko šolo 172 Nemcev, 254 Italijanov in 199 Slovencev, 4 Madjari in 1 Anglež; vsesкупno je torej zahajalo 127 v meščansko in 770 v ljudsko šolo, v obe šoli torej 757 učencev. Vse omenjene državne nemške šole je torej obiskovale 1809 učenk in učencev, med temi komaj dobra tretjina Nemcev.

—t— **Imenovanje.** Naučni minister grof Stürgkh je sporočil državnemu poslancu dr. Rybaru, da je za učiteljsko slovenskega jezika na nemški deklisli šoli v Trstu imenovana gđ. **Plaperjeva**.

—t— **Avstrijski državni učitelji v Carigradu.** „Wiener Zeitung“ (št. 165) od 21. t. m. razpisuje do 15. avgusta t. l. pet učiteljskih mest na državni ljudski šoli za dečke in deklice v Trstu, ulica Fontana, za avstrijsko zasebno šolo v Carigradu! Ti učitelji bodo torej v Trst imenovani a v Carigrad prideljeni na tamošnjo zasebno šolo avstrijske kolonije! Nastopiti treba službo 1. septembra t. l. Plače so kakor vadniških učiteljev plus stanarina. Prošiti morejo le sameci, zavezavi se, pa ostanejo osem let v Turčiji; potem dobe mesta na primorskih državnih ljudskih šolah. Od teh prošilcev se zahteva izpit za meščanske šole; en izmed teh postane tudi ravnatelj. Ker vemo, da v Carigradu posebno kak jugoslovanski jezik dobro služi, priporočamo našemu učiteljsstvu, posebno onim, ki so kolikorotliko zmogni laščine ali francoščine, da se oglase za te službe. Pot plača vlada. Prošnje je oddati do 15. avgusta t. l. službenim potom na c. kr. namestništvo v Trstu.

—t— **Država prevzame s prihodnjim šolskim letom pet učiteljev Ciril-Metodove šole v Trstu.**

—t— **Koliko je Slovencev v Trstu?** Tržaški magistrat je naštel Slovencev samo 36.000. Odbor političkega društva „Edinost“ je storil potrebne korake, da dobi račun tržaškega magistrata potrebno korekturo. Slovencev v Trstu je nad 70.000 ne pa le 36.000! Nad polovico bi jih radi požrli na tržaškem magistratu.

—t— **Kmetijska družba za Trst in okolico** vabi okoličanske posestnike, kmete in vrtnarje na pristop k družbi. Vabljen je tudi vsak drugi okoličan. Ako hočemo, da bo „Kmetijska družba“ imela ugled pred vlado in drugimi društvi ter večjo korist za okolico samo, je treba, da pristopijo vsi gospodarji. Udnina, ki znaša samo dve kroni, je tako nizka, da jo plača lahko tudi vsak mladenič, kako je ne bi potem hišni gospodar! Mi moramo povzdigniti našo velekoristno družbo, a to je odvisno samo od zavednosti naših slovenskih okoličanov in meščanov. Udje dobivajo strokovni list „Primorski gospodar“, a tudi sadnega drevja, deloma brezplačno, deloma po znižani ceni. — Oglasiti se je v ulici Galatti št. 14.

—t— **Trgovinska in navtična akademija v Trstu.** Navtični oddelek: Iz šolskega poročila tega oddelka posnemamo, da je v minolem šolskem letu poučevalo razen ravnatelja še 14 učnih oseb. V začetku leta je bilo vpisanih 132 učencev, med letom je nanovo vstopil 1, izstopilo jih je pa 23. Po rojstnem kraju jih je bilo iz Trsta 56, iz ostale Primorske 28, iz Dalmacije 9, iz drugih avstr. pokrajin 15, iz inozemstva 2. Po narodnosti je bilo 93 Italijanov, 7 Nemcev, 2 Slovencev, 5 Hrvatov in Srbov in 1 Grk. Z dobrim vspehom jih je absolviralo 64. — Trgovinski oddelek. V minolem šolskem letu je štel ta zavod razen ravnatelja še 15 učnih oseb. Učencev je bilo 121, med letom jih je izstopilo 8, 1 je pa vstopil, tako da je bilo koncem leta 114 učencev. Po narodnosti je bilo 92 Italijanov, 10 Slovencev, 3 Hrvati, 7 Nemcev, 1 Grk in 1 Anglež. — Dveletni ženski trgovinski kurs je začetkom leta obiskovalo 74 učenk, med letom jih je izstopilo 14, koncem leta jih je bilo 60. Po narodnosti je bilo 52 Italijank, 5 Slovencev, 1 Nemka in 2 Grkinji. — Večerne trgovinske kurse je v I. polletju obiskovalo 50, v II. polletju 12 slušateljev. — Od 65 gospodov, ki so se priglasili za kurz državnega računovodstva, jih je do konca obiskovalo 48.

—t— **Agitacija za Legino šolo na Kontovelu.** S Kontovela pišejo: Volitve so minule. Oblak je propadel, čeravno je pri nas kamora prav pridno kupovala glasove. V naši vasi je, žal, propalci, ki se prodajajo za liter vina. Ker pa upajo zdaj dobiti še par kron od kamore, zato agitirajo za Legino šolo. — Povedano bodi, da tukaj ni niti enega Italijana. Tem agitatorjem načeluje magistratni uslužbenec. Ta se je kazal o volitvah nevrednega sina slovenskih staršev. Prostor za Legino šolo si izbero najbrž ob cesti med Kontovelom in Prosekom, kjer bodo vzgajali druhal, ki bo preklinjala in zasramovala svojo rodno mater in svojo domovino. Zato vas svarimo, starši, da se ne boste dali zavajati od takih odpadnikov, ki jim ni mar blagor vaše dece, temveč groši, s katerimi si bodo oni polnili svoja vedno žejna grla. Ako vam predloži magistratni uslužbenec polo v podpis, ga odločno zavrnite in pošljite njega v šolo, da se bo bolj dostojno vedel napram delavcem na barkovljanski cesti. Ob tej priliki moramo

omeniti, da tukaj ni sedaj nikakih razprtij med ljudmi različnega političkega mišljenja; ako bi pa peklenska nakana postala dejstvo, izgine mir in namesto tega začne političko sovraštvo, ki gotovo prinese hudih posledic.

Istrske vesti.

—i— **Iz Podgrada pišejo:** Sklenili smo šol. leto in to v prvič s trirazrednico in celodnevni poukom. Čujemo pa celo od kompetentne strani, da nam vzamejo tretjo zasilno učno osebo (trirazrednica namreč ni še sistimizovana). Ko je lani ob začetku šol. leta dospelo občini vprašanje, se-li obveže plačevati stanarino tretji učni osebje, se ni ta le radostno odzvala temu predlogu, ampak se je tudi takoj lotila dela, pri čemer se je potrošilo 2100 K. Na mestu, kjer sta stali prej dve učni sobi, so napravili tri, tako da se je dolgost sob reducirala od 15 m na 9 m; površina je torej ista. Ako se uvažuje še, da se je uvedel celodnevni pouk, je absolutno nezmožno izhajati z dvo-razrednico; zakaj na 90 m² prihaja 200 otrok; poleg tega treba odbiti 15 m² za kateder obeh razredov. V malih letih se je dalje potrošilo za šolo v Munah 20.000 K. Ustanovi se šole v Žejanah, Poljanah, Pregarjah, Sobanjah.

—i— **Na c. kr. moškem učiteljsku v Kavtu** so se vršili ustni zrelostni izpiti od 11. do 13. t. m. Udeležilo se jih je 13 domačih abiturientov in en privatist. S poljnim uspehom so prebili izpit sledeči: Badurina Benedikt, Gabrijevič Dragotin, Jedrinič Tomo, Paskvan Milan, Rajčič Anton, Sušan Josip, Šestan Ivan, Šestan Josip, Šiškovič Mirko, Škorpa Ivan, Zornada Josip. — Dva imata popravni izpit po dveh mesecih, eden je padel na vse leto.

Splošni vestnik.

Iz daljave vodljiv električni čoln. Učitelj Wirth na Nemškem je izumil čoln, ki ga lahko iz obrežja ali iz drugega čolna poljubno vodi in žene z električnim tokom. Prve poizkušnje s tem čolnom, ki so se vršile na Wanskem jezeru blizu Berlina, so se izobno obnesle. Prisostvoval je tudi nemški prestolonaslednik s svojo soprogo. Ker izumitelj takrat ni demonstiral naprave čolna samega, je povabil prestolonaslednika v soboto k drugi poizkušnji. Pokazal mu je vse aparate na čolnu. Nato je vstopil na poziv prestolonaslednika v njegov motorni čoln, kamor je montiral tudi svoje aparate, s pomočjo katerih pošilja električni tok na svoj čoln. Odtod je spravil iz precejšnje daljave svoj prazen čoln z električnim tokom v dir in napravil več izobno uspešnih nevarnih obratov. Nato je čoln trenutkoma ustavil in izprožil na njem tudi top kot znamenje, da je konec poizkusa. Prestolonaslednik je čestital učitelju za njegovo velepomembno iznajdbo in mu obljubil, da ga priporoči cesarju. Wirth je obljubil, da se upa izpopolniti svojo iznajdbo v toliko, da bo lahko manevriral s čolnom in tudi streljal z na čolnu postavljenimi topovi iz daljave več kilometrov. Iznajdba je posebno važna za obrežno obrambo.

Novi novci. Da se odpravi pomarjanje drobiža, je predložila vlada parlamentu predlogo, da se uvede nov drobiž. Zaradi tega pridejo v promet dvevkronski in enokronski novci. In sicer bodo izdelali dvevkronskih novcev za 50 milijonov kron, od katerih odpade na Avstrijo 35 mil. kron, na Ogrsko pa 15 mil. Enokronskih novcev dobimo za 100.000.000 K, od teh dobi Avstrija 70, Ogrska 30 milijonov. Skupno bo potem v prometu cele monarhije 300 mil. enokronskih novcev. Obe vladi bosta z avstroogrsko banko zamenjali dosedanje goldinarje z novimi novci. Pri predelovanju goldinarjev v enokronske in dvevkronske novce bosta imeli obe vladi precejšen dobiček. Krona ima 4.175 gramov čiste (natančne) teže (Feingewicht) ali 5 gramov bruto. Dvevkronski novci bodo imeli natančno še enkrat večjo težo kot enokronski novci. Natančna teža sedanjih goldinarjev je 11.111 gramov. Za predelanje 150 mil. enokronskih novcev bodo porabili približno 56 mil. sedanjih goldinarjev, tako bo čistega dobička okrog 38 mil. K, od katerih dobi Avstrija dobrih dve tretjini, to je okrog 26 mil. K. S tem, da pridejo goldinarji čisto iz prometa in da se uvedejo v promet dvevkronski novci, upa vlada prisiliti javnost, da se vendar enkrat privadi na krone in vinarje.

Šolstvo in učiteljsstvo na Hrvaškem.

Da spoznamo bolje hrvaško šolstvo in učiteljsstvo, je potrebno, da prinaša „Učiteljski Tovariš“ raznotere novice iz šolskega in učiteljskega življenja onkraj Sotle. Hočemo pod zgornjim naslovom objavljati vse važ-